

Tisková zpráva, Brno, 15. ledna 2025

Vědci z Masarykovy univerzity odhalili, že v oblasti dnešní Vídně byly v raném středověku geneticky vzdálené skupiny, které se integrovaly do jedné společnosti

Vědci z Masarykovy univerzity společně s mezinárodním týmem provedli archeogenetickou analýzu více než 700 lidských koster z raného středověku. Dvě velká pohřebiště, Mödling a Leobersdorf, byla geneticky analyzována v celém svém rozsahu. Překvapivým výsledkem bylo, že jedinci z Leobersdorfu byli většinou východoasijského původu, zatímco pohřbení v Mödlingu měli většinou evropské předky. Jak vědci uvádějí v prestižním časopise Nature, obě komunity žily vedle sebe po dobu nejméně šesti generací.

Výzkum kombinující poznatky z různých vědeckých oborů ukázal, že geny a kultura mohou nést různé signály. Genetická studie pohřebišť z avarského období v 8. století n. l. je součástí projektu Evropské výzkumné rady HistoGenes, na kterém spolupracuje i ArcheoGen tým Zuzany Hofmanové z Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Avaři přišli v 6. století z východoasijských stepí a usadili se ve východní části střední Evropy mezi místním obyvatelstvem. Přestože naleziště avarských pohřebišť v okolí dnešní Vídně nabízejí bohatý archeologický materiál, mnoho otázek zůstalo nezodpovězených. Byli lidé pohřbení na těchto lokalitách potomky avarských dobyvatelů, nebo předchozího obyvatelstva, které se integrovalo do avarské společnosti? Nebo se tyto dvě skupiny již dávno smísily, jak mnozí předpokládali? Analýza dvou velkých lokalit jižně od Vídně, 500 hrobů v Mödlingu a téměř 150 v Leobersdorfu, přinesla nečekané výsledky. Napomohla jim i precizní analýza v archeogenetických laboratořích ArcheoGenu MUNI, kterými tyto vzorky během analýzy prošly. „Vzorky se analyzují specifickými postupy, které minimalizují možnou kontaminaci vzorku skrz DNA z okolí,” říká Pavlína Ingrová, členka ArcheoGen týmu a spoluautorka studie.

Setkání východní Asie s Evropou v Dolním Rakousku

„Když jsme se podívali na DNA získanou z lidských ostatků z těchto sousedních pohřebišť, byli jsme velmi překvapeni,“ uvádí Zuzana Hofmanová, vedoucí archeogenetického týmu, která celou mezinárodní studii koordinovala. Zatímco obyvatelé Leobersdorfu byli převážně východoasijského původu, ti pohřbení v Mödlingu měli předky spojené s evropskými populacemi. Genetický rozdíl mezi oběma skupinami byl skoro u všech jedinců z těchto pohřebišť velmi zřejmý, jako by se porovnávali dnešní lidé z Evropy a východní Asie. A přitom před genetickou analýzou mezi nimi nebyly pozorovány žádné rozdíly. Archeologické pozůstatky obou komunit a jejich způsob života byly velmi podobné. Kulturní integrace tak zřejmě fungovala i přes velké genetické rozdíly a tito lidé se zřejmě považovali za Avary.

Soužití v míru

Historické doklady se shodují s důkazy z antropologie a archeologie, že se jednalo o jedno z nejmírumilovnějších období v dějinách vídeňské oblasti, a to navzdory pověsti Avarů jako válečníků. Na kostrách se nenachází žádná bojová zranění a téměř žádné známky nemoci. Také zbraně byly do hrobů ukládány jen výjimečně. Díky nové strategii celoplošného odběru vzorků a vysoce citlivé

Radim Sajbot, Tiskový mluvčí Masarykovy univerzity

Rektorát, Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, M: +420 602 521 182, E: sajbot@rect.muni.cz, www.muni.cz

genetické analýze bylo možné mezi zemřelými objevit vysoký počet příbuzných. „Velké množství genetických vztahů mezi jednotlivci nám umožnilo rekonstruovat šestigenerační rodokmeny na obou lokalitách, ty byly dokonce souběžné,“ dodává Zuzana Hofmanová. Jen výjimečně postrádali jedinci na každém pohřebišti nějakou biologickou vazbu na někoho jiného, téměř všichni si byli nějak spřízněni. „Přesto se nenašly žádné vztahy mezi příbuznými, a to ani mezi vzdálenými,“ přibližuje Denisa Zlámalová, členka ArcheoGen týmu a spoluautorka studie. Zajímavé je, že se podařilo zjistit, že téměř žádná z matek nebyla narozena na místě, kde byla pohřbena: partnerky místních mužů, budoucí matky, musely tedy pocházet z jiných regionů a jiných komunit. Genetické vazby mezi souběžně fungujícími a jen 20 km vzdálenými pohřebišti v Mödlingu a Leobersdorfu však přesto téměř neexistovaly. Obě komunity se řídily podobnou sociální praxí, kdy si vybíraly partnerky pro muže z místních patrilineí z komunit, které jim byly geneticky podobné. Právě díky tomu se zachoval jejich odlišný původ: ženy, které se staly matkami v Leobersdorfu, zřejmě pocházely z komunit, které rovněž pocházely z východní Asie (možná z centra Avarské říše v dnešním Maďarsku), zatímco ty v Mödlingu byly evropského původu. Přesto se obě komunity nelišily zvyklostmi, postavením ani bohatstvím. Symboly vyššího společenského postavení, jako například kování opasků s vyobrazením gryfa, ale obecně celá jejich kultura a zvyky byly po dobu šesti generací stejné na obou pohřebištích: s největší pravděpodobností se lidé v obou komunitách považovali za Avary.

Takto rozsáhlé studie, které systematicky zkoumají pohřebiště, jsou v oboru stále vzácné. Pohřebiště v Mödlingu je jedno z největších, které kdy bylo geneticky analyzováno. Takové výsledky mají velký potenciál pro budoucí výzkum v různých oborech.

Radim Sajbot, Tiskový mluvčí Masarykovy univerzity

Rektorát, Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, M: +420 602 521 182, E: sajbot@rect.muni.cz, www.muni.cz

Text této tiskové zprávy, k němuž vykonává autorská práva Masarykova univerzita, je dostupný pod licenčními podmínkami Creative Commons Uvádějte autora 3.0 Česko. Užití textu na základě zákona tím není nijak omezeno, zůženo či limitováno.